

**ИҚБОЛ МИРЗО ШЕЪРИЯТИДА МУСИҚИЙЛИК ВА
ОҲАНГДОРЛИКНИНГ БАДИЙ ФУНКЦИЯСИ**

**ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ФУНКЦИЯ МУЗЫКАЛЬНОСТИ И
МЕЛОДИЧНОСТИ В ПОЭЗИИ ИКБОЛА МИРЗО**

**THE ARTISTIC FUNCTION OF MUSICALITY AND MELODIOUSNESS
IN THE POETRY OF IQBOL MIRZO**

Киргизова Гулназ Мамадалиевна

Фаргона давлат университети

адабиётшунослик кафедраси ўқитувчиси

Аннотация

Ушбу мақолада Иқбол Мирзо шеъриятида мусиқийлик ва оҳангдорликни таъминловчи поэтик воситалар таҳлил қилинган. Шоир ижодида анафора, эпифора, аллитерация, ассонанс, такрор ва ритмик қурилишнинг лирик кечинмалар таъсирчанлигини кучайтиришдаги аҳамияти ёритилган. Шунингдек, қофия ва вазн тизимларининг шоир индивидуал услубидаги ўрни илмий асосланган.

Аннотация

В данной статье анализируются поэтические средства, обеспечивающие музыкальность и мелодичность в поэзии Иқбол Мирзо. Освещается значение анафоры, эпифоры, аллитерации, ассонанса, повторов и ритмической структуры в усилении выразительности лирических переживаний в творчестве поэта. Также научно обосновывается роль системы рифмы и метра в формировании индивидуального стиля поэта.

Abstract

This article analyzes the poetic devices that create musicality and melodiousness in the poetry of Iqbol Mirzo. It highlights the importance of

anaphora, epiphora, alliteration, assonance, repetition, and rhythmic structure in enhancing the expressiveness of lyrical experiences in the poet's works. The study also provides a scientific explanation of the role of rhyme and meter systems in shaping the poet's individual style.

Калит сўзлар: муסיкийлик, оҳангдорлик, эвфония, қофия, вазн, аллитерация, ассонанс, Иқбол Мирзо, поэтика.

Ключевые слова: музыкальность, мелодичность, эвфония, рифма, метр, аллитерация, ассонанс, Икбол Мирзо, поэтика.

Keywords: musicality, melodiousness, euphony, rhyme, meter, alliteration, assonance, Iqbol Mirzo, poetics.

КИРИШ

Шеърятнинг асосий эстетик хусусиятларидан бири унинг муסיкийлигидир. Оҳанг, ритм ва товуш уйғунлиги лирик кечинманинг таъсир кучини оширади. Шу маънода Иқбол Мирзо шеърятининг табиий муסיкийлиги ва халқона оҳанги билан замонавий ўзбек лирикасида алоҳида ажралиб туради.

Шоир шеърларида фикр ва туйғу товушлар уйғунлиги орқали ифодаланади. Бадиий нутқнинг муסיкий табиати унинг лирик қаҳрамон ички дунёси билан узвий боғланган.

АСОСИЙ ҚИСМ

Иқбол Мирзо шеърятини муסיкийликни таъминловчи асосий воситалардан бири — такрордир. Анафора ва эпифора шоир шеърларида фикр изчиллиги ва ҳиссий тарангликни юзага келтиради. Масалан, айрим шеърларда бир хил сўз ёки иборанинг такрорланиши ички драматизмни кучайтиради.

Шоир ижодида аллитерация ва ассонанс кенг қўлланади. Товушлар такрори орқали нафақат оҳангдорлик, балки маъно таъсирчанлиги ҳам кучаяди. Айниқса, “к”, “қ”, “м”, “с” каби ундош товушларнинг муайян ритмик тизимда келиши лирик кечинманинг эмоционал табиатини очишга хизмат қилади.

Заҳириддин Муҳаммад Бобур ижоди таъсирида ўзакдош сўзлар такрори орқали оҳанг яратиш анъанаси Иқбол Мирзо шеърлятида янги шаклда давом эттирилган. Бу ҳолат шоирнинг “Кўнгил...” сўзи иштирок этган шеърлярида яққол кўринади. Такрор нафақат мусиқийлик, балки маъно марказини ҳам белгилайди.

Қофия тизими ҳам шоир маҳоратининг муҳим кўрсаткичидир. Иқбол Мирзо кесма, аралаш, омонимик ва паронимик қофия турляридан самарали фойдаланади. Бу эса шеър мазмуни ва лирик кайфиятнинг табиий ривожини таъминлайди.

Шоир бармоқ ва эркин вазн имкониятлярини уйғун қўллайди. Айрим шеърларда қисқа мисралар ҳиссий кескинликни кучайтирса, бошқа ҳолларда узун мисралар мушоҳадавий оҳангни юзага келтиради. Шу жиҳатдан унинг вазн билан ишлаш маҳорати замонавий ўзбек шеърлятида муҳим эстетик ҳодиса сифатида баҳоланади.

Иқбол Мирзо шеърлятида мусиқийлик ташқи безак эмас, балки бадий мазмунни очувчи муҳим поэтик механизм ҳисобланади. Товуш ва маъно уйғунлиги орқали шоир руҳий ҳолат, муҳаббат, соғинч ва ижтимоий кечинмаларни таъсирчан ифодалайди.

ХУЛОСА

Демак, Иқбол Мирзо шеърлятида мусиқийлик ва оҳангдорлик поэтик маҳоратнинг асосий белгиларидан бири ҳисобланади. Анафора, эпифора, аллитерация, ассонанс, қофия ва вазн тизими шоир лирикасининг бадий таъсирчанлигини таъминлайди. Бу хусусиятлар унинг индивидуал услубини белгилаб, замонавий ўзбек шеърляти тараққиётида муҳим эстетик аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Иқбол Мирзо. Кўнгилда нима бор, билмайман. – Тошкент: Sharq, 2020.
2. Лотман Ю. Анализ поэтического текста. – Ленинград, 1972.

3. Хализев В. Теория литературы. – Москва, 2002.
4. Сабирдинов А. Маънавият ва маърифат чашмалари. – Тошкент, 2016.
5. Ғафуров И. Лириканинг юраги. – Тошкент, 1982.